

ovo vrijeme (za taloženja vengenskih naslaga) provale rastaljnog kamenja, a pršinaste tvari, koje su tom zgodom izbačene, pomiješale su se sa vapnovitim morskim muljem i stvorile pietra verdu.

U nekojim dijelovima mora bile su povoljne prilike za razvitak radiolarija sa kremenim kosturom i za kremene spužve, a kosturi ovih životinja podale su gradivo za šarene dresve (kresivac) u vapnencima. Nekoji krajevi (Velebit) stršili su kao otoci iz mora ladinijskog odjela, druge naslage toga mora pokazuju pako svojim bilinskim ostacima, da su nastale blizu kopna obrasloga sa biljem (osobito papratima), na pr. uz južno podnožje Svilaja planine.

U gornjem triasu postale su fizikalne prilike opet jednoličnije. Današnja srednja Dalmacija (Knin-Sinj) bila je čini se za vrijeme gornjega triasa sva ili većim dijelom kopno, dočim je sjeverna i južna i za ovo doba bila prekrivena morem. Za vrijeme karničkog odjela nastanjivala je ovo more još bogata fauna (raibl-naslage u Velebitu, halstetski vapnenci u području Budve i Spića), dočim su nasuprot za vrijeme noričkog odjela (glavni dolomit) očito vrlo nepovoljne fizikalne prilike omogućile samo malenom broju životinja (osobito školjkama) opstanak. Moguće je, da se je more prama svršetku formacije triasa iz ovih krajeva također povuklo, pošto do danas nepoznajemo u Dalmaciji nijedno sigurno nalazište rhätškog odjela.

Napredujuće jursko more poplavilo je ponovno cijeli ovaj kraj. Na početku (u liasu) bilo je katkada nastanjeno mnogobrojnim mekušcima, osobito sa bezbrojem oštrigama naličnih školjkaša (Lithiotis), kojih je ali isto tako brzo i posvema nestalo, kako su se i pojavili. Veći dio jurskog mora bio je vrlo siromašan životinjama i bilinama, pa nalazimo u nekim predjelima poglavito sitne pužve (Nerinee) i školjke, a drugdje sitne koralje. Samo u najgornjem juri uselili su se amoniti i ribe, ali ih je opet brzo nestalo.

Osim toga provirivali su za vrijeme jure kao i nastarije krede pojedini dijelovi ovoga kraja iz mora, no u gornjem dijelu kredne formacije je opet more prekrilo cijelo područje današnje Dalmacije. To je more čini se bilo u opće plitko, a na njegovu dnu živjele su posvuda one osobite danas izumrle školjke — rudisti. — Na nekim mjestima (Hvar) bila je obala posve